СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 66. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 6-го квітня 1944. — No. 66. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 6, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ДЮЇ ПЕРЕМАГАЄ ПРИ ПРАВИБОРАХ У ВИСКАНЗИН

МИЛВОКІ (Висканзин). — Кампанія Вендела Вилкія перед правиборами в стейті Висканзин видала несподівані висліди. Делегати Републиканської Партії, що кандидували як прихильники нюйорського губернатора Тамеса Дюїя дістали найбільше число голосів. На другому місці найшлися прихильники бувшого губернатора із сусідного стейту Минесоти, Гаролда Е. Стасена; на третьому прихильники генерала Доглеса МакАртура, а щойно на четвертому делегати Вилкія. З правиборів має вийти загалом 24 делегатів на републиканську конвенцію в Шікагу, що має відбутися в червні і вибрати републиканського кандидата на президента. Зпоміж них буде 20 із округів, які вибирають конгресменів, а 4 із загального стейтового вибору. Панує загальне переконання, що Вилкі перестане агітувати дальше за собою, коли з правиборів у Висканзин вийде не більше як 12 його делегатів. Досі звісно, що один лише Вилкі рішучо кандидує на президента з рамени Републиканської Партії. Губернатор Дюї все ще заперечує свою кандидатуру; Стасен заявив, що прийме кандидатуру, але не буде за неї побиватися; а генерал Доглес загалом не сказав досі нічого, що він думає про можливість його кандидатури.

Делегати Демократичної Партії, які виходять при правиборах у Висканзин, не заявляються за ніким, як можливим кандидатом на президента. Вони лише кинули гасло: „Не говоріть про політику, виграйте війну!"

ЗДОРОВЛЯ ПРЕЗИДЕНТА ВДОВОЛЯЮЧЕ.

ВАШИНГТОН. — Віцеадмірал Рос МекІнтайр, особистий лікар президента Рузвелта, подав до преси комунікат — як кажуть досі небувалий — про здоровля президента. Лікар оглянув президента в шпиталі минулого тижня тому, що він від місяця хворий на бронхітіс. Лікар ствердив, що в президента розвинулася інфлюенца і сінус. Не зважаючи на те все, віцеадмірал МекІнтайр каже, що „як на 62-літню людину президент Рузвелт не може надіятися ліпшого стану здоровля, як має тепер". Йому приписали лише дієту повну вітамінів і, як звичайно, вживання сонця для вилікування з бронкітіс.

СНІГОВІЯ Й ХОЛОД В СХІДНИХ СТЕЙТАХ.

НЮ ЙОРК. — В ночи з вівтірка 4. квітня на середу 5. квітня несподівано впав важкий сніг в східних стейтах, включаючи й Ню Йорк. Ранком пішла мокра сніговія, яка причинилася до спинення нормального вуличного руху в містах. Із сусідних стейтів наспіли теж вістки про несподіваний сніг, а з Ню Гемпшир звідомляють, що там потиснув небувалий як на теперішню пору мороз, який припізнить весняні засіви збіжжа.

САБОТАЖНИКИ В АМЕРИЦІ РОЗБИТІ.

ВАШИНГТОН. — Ворожі шпиґи й саботажники в Злучених Державах потерпіли цілковиту поразку в своїх змаганнях перешкодити повній орґанізації военної підготови. Таку заяву проголосив ґенеральний прокуратор Френсис Бидл, подаючи звіт із своєї діяльности за минулий рік для вжитку конґресу. Прокуратор стверджує, що закон Злучених Держав зовсім вистарчальні для поборювання ворожих затій у нутрі держави і лише двічи було потрібно відкликатися до военного трибуналу. З різних випадків, звязаних із саботажом, Бидл згадує, що на 238 слідств в справі натуралізованих громадян, лише 146-ом треба було відібрати громадянство; зпоміж 120,000 випадків поломання постанов про побір рекрута, треба було поставити перед суд 7,934 людей, а зпоміж них дістали судовий присуд 4,202. Слідство переводило Федеральне Бюро Інвестиґацій.

СУД НАКАЗУЄ ЗНИЗИТИ ЦІНИ В РЕСТОРАНАХ.

НЮ ЙОРК. — Окружне Бюро Адміністрації Цін подає до відома, що внаслідок переведеного слідства над цінами харчів у ресторанах, суд видав наказ 75 таким підприємствам, щоб приноровилися до розпорядків Адміністрації Цін і знизили ціни на такі, які Адміністрація настановила. У згаданих випадках піднесли ціну страв на яких 25 відсотків у правильних ресторанах, кафетеріях, сніданкових кімнатах при дроґеріях та в інших подібних місцях. Бюро Адміністрації Цін погрожує, що постарається замкнути харчівні, які дальше будуть робити спроби йти на перекір його розпорядкам.

ПОШИРЕННЯ ЛЕТУНСЬКИХ МАЙДАНІВ ПО ВІЙНІ.

ВАШИНГТОН. — Авторитет для Цивільного Летунства плянує коло 6,000 нових летунських майданів для вжитку торговельних підприємств по війні.

Советська амбасада мовчить про ревеляції Кравченка

ВАШИНГТОН. — В советській амбасаді сказано газетним репортерам, що Віктор Кравченко звісний лише настільки, що він працював як наемець в Советській Комісії для Купівлі. — В департаменті стейту стверджено, що Кравченко прибув до Америки як советський урядовець.

КРАВЧЕНКО ПРО СЕБЕ

НЮ ЙОРК. — Після проголошення своєї резиґнації із становища урядовця в советській комісії Віктор Кравченко, на запит репортерів, виказався документами, хто він є; показав пашпорт і документ департаменту стейту, в якім стверджено, що він советський урядовець і має право вступу до нюйорського порту для провірки транспортів. Він теж заявив, що вікінчив всі справи в Советській Комісії Купівлі.

Із своєї карієри в минулому Кравченко подав, що він працював як машиніст на Україні і як майнер в Донецькім басейні, після чого його іменували начальником промислових заводів в Москві. Його батько був революціонером за царських часів і відбув кару вязниці. Самий Кравченко пристав в р. 1929. до комуністичного руху. В 1941. і 1942. він був сотником в Червоній Армії у відділі інжинірів. В р. 1942-43. був головним інжиніром при Советськім Народнім Комісаріяті (Совнаркомі) і звідси вислали його в Америку в серпню 1943. р. для ведення купівлі для советського уряду.

Він виявив, що вже за часів своєї служби в Советах він недовіряв советській пропаґанді, начеб то капіталістична система була така страшна, як її представляють у Советах, а коли прибув в Америку, переконався про благодати капіталістичної демократії, яка дає таку свободу, що він упродовж 7 місяців свого побуту в Злучених Державах не потребував ані разу показувати свого пашпорту.

Про положення в Советах сказав Кравченко, що в територіях, відбитих від націстів (отже в Україні, Білорусі і на Кавказі) советська влада настановляє наново свій давній режім безправства й насилля, а вязниці й концентраційні табори існують як і передтим. Населення, яке надіялося в початках війни на політичні й суспільні реформи, цілковито розчарувалося. — Кравченко заявив теж, що погляди й ідеї, висловлені ним у заяві, це погляди великої більшости населення Росії.

АМЕРИКА ІМЕНУЄ АМБАСАДОРА ДО АЛІЯНТСЬКОЇ КОМІСІЇ В ІТАЛІЇ

ВАШИНГТОН. — З Білого Дому видано оповістку, що американський амбасадор в Єгипті Алексадер А. Кирк іменований теж американським амбасадором для справ Аліянтської Дорадчої Комісії в Італії, щоб у такий спосіб закріпити участь Америки в політичних справах.

Будуть конкретизувати Атлянтійський Чартер

ЛОНДОН. — Вайкавнт Кренборн, провідник урядової партії у палаті лордів британського парляменту, котрий має незадовго заняти місце Антонія Ідена на становищи секретаря заграничних справ, заявив у палаті лордів, що британський уряд поведе незадовго акцію за те, аби добитися згоди між Аліянтами за те, як примінювати Антлянтійський Чартер до розвязки різних практичних проблем.

У СПОРІ ЗО СОВЄТАМИ ПОЛЯКИ ПРОСЯТЬ ПОРАДИ АМЕРИКИ Й АНГЛІЇ

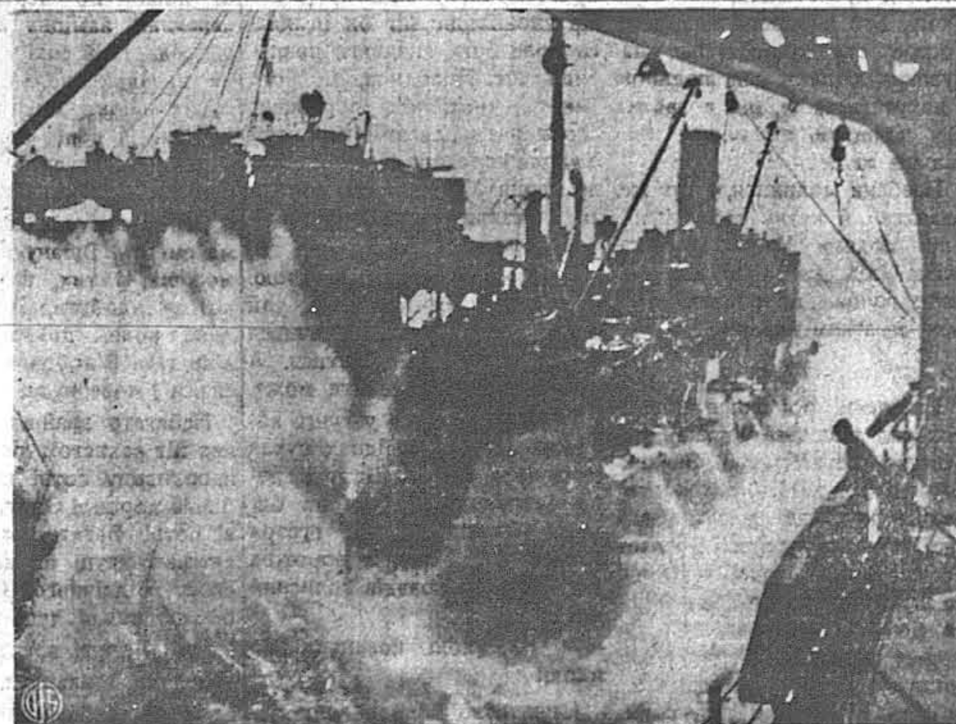
ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню відвісся до американського й британського уряду з прозьбою подати йому пораду, як запобігти інцидентам між польськими підземними організаціями й наступаючими советськими військами. Заява уряду в тій справі признає, що до таких сутичок уже прийшло в кількох місцевостях. Позате одначе поляки без клопоту держаться припорученої урядом тактики співпраці з червоною армією проти німців.

Зо заяви польського уряду виходить, що поляки ждуть, щоб червона армія, занявши якусь частину передвоєнної польської території, віддала її під заряд польських урядників. Такі домагання, мовляв, поляки вже предкладали місцевим советським військовим командантам по різних місцевостях, як: Острог, Здолбуново, Вітолдово, Рівне, Костопіль, Прибишів, Панська Долина, Турчин, Луцьк. Роблено це згідно з інструкціями генерала Сосновского, міністра війни в польському уряді на вигнанню. Про ці краї, себто Волинь і Галичину, польський уряд говорить як про польську землю.

НАЦІСТИ ПЕРЕНОСЯТЬ МІНІСТЕРСТВА З БЕРЛІНУ

СТОКГОЛЬМ. — Часопис „Афтонбладет" подає, що німецький уряд уже почав переносити з Берліну до Мінхена всі міністерства й інші урядові бюра, як також канцелярії націстичної партії.

Міністерство заграничних справ перенеслося до Відня, де для урядовців того міністерства збудовано схоронище 35 стіп під землею.

ПЕРЕЛИВАННЯ НАФТИ. — Великанські хвилі вдаряють по нафтовику американської военної фльоти, як він відплив під бік американського военного корабля десь на океані, аби перелляти на нього ладунок нафти для топлива. „Операцію" переводиться, не дивлячися на люту бурю, і після неї великий боєвий корабель є знову готовий до бою проти ворогів.

ФЛЬОТА РОЗБИЛА ВСІ КОРАБЛІ КОЛО ПІЛЮ

ВАШИНГТОН. — Секретар фльоти Накс подав нарешті офіціяльний комунікат про великі бої між американськими й японськими фльотами, що їх почали американці коло великих фльотних баз на Пацифіку ще 30. березня.

Показується, що поважна сила американських военних кораблів заатакувала японські кораблі, що стояли на котвицях коло островів Пілю (Палав), Волеай та Яп. Атакуючі кораблі затопили або принаймні ушкодили просто кожний японський корабель, що не втік начас. Повних подробиць ще нема, але здається тільки три кораблі вспіли утекти. Американці втратили 8 боєвиків, 8 торпедових літаків і 11 бомбовиків.

Накс подав теж до відома, що досі летуни пацифічної фльоти й корпусу маринарів збили 4,316 ворожих літаків у бою коштом своїх 921 літаків.

Американські субмарини затопили ще 14 японських торговельних кораблів.

БОМБЕРИ МЕКАРТУРА ЗМЕЛИ ПОВІТРЯНУ БАЗУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські боєві літаки, що патролюють над Новою Ґвінеєю, вдарили на Голандію, останню більшу японську повітряну базу на Новій Ґвінеї, і завдали їй такі ушкодження, що вона стратила для ворога всяку вжиточність.

Американські літаки, в силі 300, скидали бомби на базу через пять чвертей години без упину та оставили Голандію купою горіючого румовища. Скинено 400 тон вибухових матеріялів і вистрілено 275,000 куль з летничих гармат. Знищено на майдані 288 ворожих літаків.

ЯПОНЦІ ПІДПАЛЮЮТЬ ДЖУНҐЛІ Й ЗДЕРЖУЮТЬ БРИТІЙЦІВ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Коли британські війська здержали наступ японських військ на місто Імфал, японці підпалили джунґлі на схід від Імфалу й цим здержали британців у долині Маніпурі.

У північній Бурмі китайці наступали долиною Монґонґом на японців так скоро, що ворог покинув своїх убитих вояків не похороненими.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ ПЕРЕХИТРЮЮТЬ ЯПОНЦІВ.

БУҐЕНВИЛ (Соломонські Острови). — Американські війська можуть тепер похвалитися, що вони придумали різні нові способи воювати з японцями.

Американці звертають свою відому винаходчивість передусім проти снайперів. Зочивши снайпера на дереві, примірон, американці підїздять до дерева повзом, котрий напираючи на дерево, схиляє його на кілька ступнів. Потім повз наглю цофають, через що дерево відгинається скоренько назад і викидає снайпера на кількасот стіп.

Інколи, зочивши снайпера високо на дереві, вояки стріляють скорострілом у пень дерева, чим його перерізують, немовби пилою. Тоді снайпер звалюється разом з підрізаним деревом.

Взяті в полон японці інколи згоджуються промовляти радіом до своїх товаришів і закликати їх здатися. В такому випадку треба передусім переконувати японців, що американці бранців добре трактують, а не вбивають і не мучать їх, як це їм оповідають японські офіцири.

ВЕЛИКІ БОЇ ЗА ТЕРНОПІЛЬ І ОДЕСУ.

ЛОНДОН. — Советський вівтірковий комунікат подав вістку про заняття більшої частини галицького міста Тернополя. Мовляв, ворог оставив там трьох днях боїв 3,000 вбитих та 300 бранців. Червона армія ліквідує теж ворожі позиції в Скалі.

На Волині червона армія заняла: Цехів, Борочиці, Галичани, Лобачівку, Пульгани й Бужани.

Наполудне від Камянця Подільського червона армія заняла по трьох днях боїв місто Хотин. Під Одесою занято цілу низку місцевостей, завдяки чому піднуненося поважно до порту.

За російським донесенням, бої на вулицях Тернополя були незвичайно кирваві, бо Гітлер видав спеціяльний приказ держати місто за всяку ціну; воякам з дисциплінарних баталіонів обіцяв дарувати кари, а іншим дати залізні хрести.

УКРАЇНСЬКІ ПАРТИЗАНИ НА ВОЛИНІ.

За советським звідомленням, українські партизани на Волині доконали кількох удачних рейдів на німців. В одному рейді, підчас нападу на залізничий дворець, партизани билися з німцями через три години. Коли німці втратили дворець, вони вислали цілий баталіон піхоти відбити його назад. Партизани тоді стягнули нові сили й держалися на двірці до приходу військ червоної армії. 150 ворожих офіцирів і вояків упало в тому одному бою. Завдяки цій акції партизанів в руки червоної армії попали великі німецькі военні припаси, що стояли на двірці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською частиною)		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СУДИ Й ДЕМОКРАТІЯ

І знову пішов по американському громадянству широкими кругами відгомін від слова найвищого суду Злучених Держав щодо політичної нерівности, яка ще й досі доживає віку в деяких частинах Злучених Держав. Сказано було це слово в справі виборчих прав муринів, і тому декому з білих могло би здаватися, що до них ця справа не відноситься. І серед людей, проти котрих звертається рішення найвищого суду, є певно багато таких, які справу голосу муринів уважають за „приватну" справу стейтів. Одначе, як це звичайно буває, кожне поломання засади політичної рівности є немовби проточиною в великій гаті: як її не затамувати, то вона скоро цілу греблю зірве. Тому й справа виборчого голосу для муринів у стейті Тексасі має значення для долі політичних прав усіх людей у краю.

Найвищий суд видав своє рішення в справі одного мурина, котрого не допущено до віддання голосу при правиборах („праймеріс") у Демократичній Партії, при яких вибирається щойно кандидата партії до в и б о р і в. Пізвані в суд правиборчі урядники казали, що правибори це нутрішня справа партії, отже не державної установи, а тим самим до них не відноситься постанова стейтової й федеральної конституції, що нікому не мається відмовляти виборчих прав за його расу. Найвищий суд одначе станув на становищи, що правибори кандидатів Демократичної Партії в Тексасі (як і в багатьох інших південних стейтах) рівняються просто виборови, і тому відмовляти комусь права віддати голос у правиборах Демократичної Партії за те, бо він мурин, є рівнозначне з відмовою тому чоловікови права виборчого голосу за колір його шкіри.

Це все виглядає на зовсім просту справу, і такою воно певно було би, якби не те, що власне та сама встанова, себто найвищий суд Злучених Держав, кілька років у суті зовсім ідентичній справі вирішила, що правибори в Демократичній Партії, це вибори в „добровільній асоціяції", до якої не відноситься конституційна постанова ні Тексасу ні Злучених Держав. Один з девяти членів найвищого суду й побивався гостро за старе рішення і виказував, що, зміняючи тамту постанову, найвищий суд ставить своє рішення нарівні з залізничим тикетом, добрим тільки на одну подорож. Всеж таки інші судді постановили не вязатися старим рішенням, себто постановили його змінити, а тим самим явно й славно перед цілим краєм, ба навіть перед цілим світом, признати помилку попереднього рішення.

Таким рішенням вони не тільки виступили в обороні рівноправности людей, без огляду на барву шкіри. Вони водночас сперли пошану для суду не сліпу віру в непомильність судів, а на переконання людей, що суд є помильний, але коли він помилиться, він свою помилку явно признасть. Ніщо й казати, що власне ця остання поведінка йде по лінії демократії, та по лінії правди, а тим самим має найкращі вигляди удержатися проти якихнебудь інших.

ПРОВІД І ЗАГАЛ

Хто визнається в нашому народному життю, той знає, як це важко в нас збудувати якийсь провід. Як і знає, що як уже такий провід навіть повстане, то як це тяжко, щоб його слухали і виконували його зарядження навіть ті, що цей провід самі вибирали.

Це все відомі речі, як і відоме теж і те, що ось такі обставини не дають нам розвинути якслід наших сил.

Очевидно, що таке чи подібне діється і деінде, себто й в інших. Тільки та різниця, що інші вже більше вироблені й вміють краще ось такі проблеми розвязувати. З цього боку цікаве те, як от реагують на останній, як кажуть, не дуже „фортунний" крок британського премієра Чорчила, коли він зажадав від палати послів вотума довіря, щоб таким чином заставити послів, що йому вповні довіряють, ось таке довіря знов йому дати, а тим самим уневажнити своє власне рішення щодо зміни в справі учительської жіночої платні, проти якої був уряд, а яку вони протe ухвалили. Ню Йорк Таймс каже, що Чорчил не поступив в даному випадку „з найбільшим тактом і найбільшою мудрістю". Але заразом бере його і в оборону, покликуючись на писання зперед 80 років, з якого виходилоб, що Чорчил поступив згідно з парляментарною традицією. А така традиція, кажеться у тому письмі, вимагає, щоб слухати свого провідника, якому поручено виконування певних завдань. А як не хочеться його слухати, то треба його змінити. І тоді слухати того другого. Але в кожному випадку слухати, як довго ми самі того провідника не змінимо. Бо щож доброго вийшлоб з цього, колиб, наприклад, на 657 послів кожний ставив свої додатки до кожного урядового проекту? Чи тоді можлива булаб яка праця? І який був би це уряд, коли треба булоб усе поправляти чи відкидати, що він тільки не предложив би?

Певно, що справа, про яку ми тут згадали, є виїмковою. Але засада, про яку іде, має глибшу рацію як в парляментарному, так і в загальному громадському життю. Бо й на нашому скромному обійстю, себто в американсько-українському громадському життю, много покращалоб, колиб ми навчились виконувати зарядження того тіла, чи тих осіб, яких самі вибираємо на ведення якоїсь роботи.

І булоб у нас краще, колиб було в нас загальнішим таке розумніня служби громадській справі, що не дораджує людині вицофуватись з роботи, чи іти проти неї, коли якась дрібниця не пішла так, як цій людині до сподоби, чи коли приходиться співпрацювати з людиною, з якою ми не в згоді, чи коли ми не здобули того суспільного становища, яке, на нашу думку, нам належиться.

Та це не означає, що малаб завмерти критика, чи навіть опозиція. Це тільки треба розуміти так, що й тому, що хоче зміни проводу, треба бути далі в організації й далі працювати та старатись громадським способом переводити ту зміну, яку вважається за потрібну. Але послух вибранцям громади чи організації мусить бути! А як вважаємо, що ті вибранці не ведуть добре справи, то треба їх змінити і слухати тих других, що їх наставлено на їхнє місце.

Як бачимо, справа це дуже проста і ясна. А як тяжко її здійснювати! Але здійснювати треба, якщо хочемо поступати вперед.

Проф. Микола Чубатий.

ЧИ НЕ ЧАС ЗАГОВОРИТИ ПРО ОПІКУ НАД НАРОДАМИ ПІДБИТИМИ СОВЄТАМИ?

Перший масовий терор в історії людства.

За часів новочасної історії це перший раз, саме у цій війні, цивільне населення, віддане на ласку та неласку переможця, як колись у часи найбільшого варварства. Від кількох соток літ, навіть ще перед списанням постанов міжнародного права про людське ведення війни у так званих гаґській та в женевській конвенції, цивільне населення не було виставлене на такі безграничні терпіння та на таке фізичне винищення, як саме в теперішній війні. Цивілізований світ повернув до варварства. Це так треба сказати про те, чого допускаються націсти над населенням підбитих ними країв. Але це ще не вся відповідь. І про те хочемо тепер говорити.

Коли большевики захопили владу, вони були зникаючою меншиною в революційній Росії; прямо одною частиною одного відсотка населення. Така з н и к а ю ч а меншина могла утриматися при владі тільки нечуваним доси в історії терором. І большевики той терор застосували. Застосували його до білих росіян, застосували його до всіх неросійських народів царської Росії, що прямували до волі та хотіли використати російську революцію для добуття національної незалежности. Це перший раз в історії застосували вони масовий терор та винищування цивільного населення дорогою розстрілів та депортацій, які мало різнилися від розстрілів. Депортація на далеку північ рубати ліси над Північним Ледовим Океаном чи копати так званий канал Сталіна, що получив Біле море з фінським заливом та Балтійським морем, це була хоч не нагла, але гірша повільна смерть. Диктаторська червона Росія будувалася політично та індустріялізувалася нечуваним досі коштом жить людських.

Історики догадуються, що правдоподібно єгипетські фараони, здвигаючи такі чуда світа як піраміди, мусіли так само марнувати життя соток тисяч невільників. Безпосередних доказів на це немає, це тільки здоґад. Але тут перед нами в двацятім століттю християнської цивілізації не сотки тисяч, а таки міліони людей стали жертвою молоха всупереч моралі та всякого міжнародного права.

Лихий приклад для інших.

Большевики при помочи терору утрималися при владі, дарма, що в день приходу до влади були зникаючою меншиною громадянства Росії. Ніхто не всилі заперечити, що большевики коштом міліонів людських жить та нечуваних терпінь соток міліонів горожан червоної імперії створили за 20 років великі діла економічної розбудови. Вони переміняли Росію з країни примітивного рільничого господарства в індустріялізовану; і то до тої міри, що вона є нині для себе вистарчальна.

Ці політичні та економічні успіхи, добуті такими середниками, стали лихим прикладом до наслідування для інших диктатур, що бажали переводити свої політичні пляни в подібний спосіб. Приклад ось таких політичних метод большевиків став для громадянства позбавленого глибших моральних засад, опертих на релігії, прямо дуже притягаючого покусою. Перед теперішною світовою війною появлялися вже й твори, які теоретично узасаднювали, що большевики винайшли успішний та легкий спосіб будови держави. А саме: застосувати крайний терор супроти противника.

Дехто і в українській політичній літературі та публіцистиці став дорікати українській державній владі з років 1917—1920, що не вміла та не мала сили волі застосувати ці методи при будові української держави. Мовляв, казав дехто, нам теж треба було по заняттю Львова розстріляти першого дня тисячу поляків, другого дня пять тисяч і був би спокій на Західній Україні! То саме казали, треба було зробити і в східній Україні у відношенню до кожної російської опозиції та тих зрусифікованих елементів, що були противні українській державі. Мягка вдача українського народу була неспосібна примінити такі методи терору, кажуть вони, а це ніби вийшло на шкоду самому українському народови.

Зате вповні скористали з науки большевиків німецькі націсти. Відкидаючи християнську мораль у політиці, як доказ слабости та приймаючи клич: „Блют унд ере" (кров та честь), вони повели політику екстермінації у відношенні до свого противника, а в першу чергу у відношенні до жидів; дальше у відношенні до сусідних словянських народів, що стояли, по їх думці, на дорозі в розвою потуги вищої німецької нації. Розстріли, голодженся тисячів недоживлюванням, а вкінці виснажування невільників 20-го століття важкою працею, це були методи політичної боротьби з противником, живцем скопіовані з червоної Росії...

Економічні здобутки Росії, осягнені на трупах міліонів людей, викликують теж заворот голови серед зматеріялізованого громадянства, а теж серед поважних шарів американського громадянства. Поважні навіть політики, що звичайно голосять все про боротьбу свободолюбних народів за волю, ставлять цілому світови перед очі економічні осяги большевицької Росії з якимсь діточим захватом. Яким коштом ці осяги добуто, не питають. Аж хочеться зі Шевченком сказати: „А чиєю кровю ота земля напоєна, що картоплю родить? вам байдуже, коби була добра для городу!"

Ще в другій половині 18-го століття французький мислитель Жан Жак Руссо поставив людству питання: Чи наша цивілізація принесла щастя людству, чи може навпаки? Руссо дав відповідь заперечуючу. Та тисяч разів сильніше можнаб сказати з Руссом про таку цивілізацію, що її на стосах людських трупів принесли східній Европі та частині Азії червоні!

Відзивается сумління цивілізованого світа.

Методи терору у відношенні до підбитого населення застосовані двома диктатурами в Европі — брунатною націстичною та червоною большевицькою, які вже перевалкували Европу зі сходу на захід, зі заходу на схід, а тепер знов зі сходу на захід, дають нам переразливий образ людського горя — українців, жидів, поляків, та інших народів, підбитих та винищуваних двома диктатурами. Річ природна, що й в країнах демократії родиться природний відрух помсти. Даються чути голоси, щоб примінити до порушників міжнародної моралі старозавітну засаду: „зуб за зуб, око за око". Та дивне те, що мало хто з тих, що голосять цю засаду, застановляється над тим, що буде з червоною диктатурою? Чи вона має далі продовжати злочинства? Ось і тому серед деяких кол, що почувають на собі тягар відповідальности за майбутнє світа, даються чути тверезі голоси опамятання. Бож годі одно лихо усувати, а друге залишати.

Недавно президент Рузвелт у своїй мові звернувся до невтральних держав та до сателітів Гітлера, щоб перші спішили з помічю збігцям зпід брунатного царства, а другі, щоб не відважилися помагати націстам у переслідуванню жидів та інших народів, переслідуваних і нищених націстами.

Знов в Анґлії на недавнім загальнім зібранні вільних церков промовив архиепископ з Кентербері та провідники вільних церков усталюючи „вісім основних точок засад людяного поступовання", які по їх думці, мусять теж бути пристосовані до людности переможеної Німеччини. І вже кілька разів упродовж тої війни лунав голос римського папи, що тільки справедливість та засади моралі, примінені до цілого людства, принесуть тривалий та так бажаний мир людству. Голос папи, це той, що рівно трактує усі народи та всі держави. Збоку демократичних громадянств, нажаль, не чути ще голосу, зверненого на адресу Советів, свого союзника, що свій ратунок від катастрофи завдячує таки помочі Америки, щоб і він примінив як не вісім, то хоч чотири точки людяного поступовання супроти населення, влученого насильно в Советську Імперію.

В країнах демократії належать нині немов до доброго тону нічим не дразнити Росії й нічим не образити Сталіна. Тому й не згадується про це, що й міліонам українців, білорусинів, литовців та інших народів, завойованих червоною Росією, належиться якась міжнародна охорона. Демократичні держави своєю помічю спричинили, що західна Україна та міліони іншого населення дісталися спід нелюдської расистівської диктатури націстів під советську диктатуру. Тепер на них спадає ще моральний обовязок подбати і про основні права людяности у відношенні до того населення збоку Советів. Піднести такий голос в обороні своїх братів — це теж обовязок американських та канадійських українців. А на це пора нині. Бо саме тепер червона влада знов переймає панування над західно-українськими землями.

ОЛ. ЛУГОВИЙ

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

53)

І Скриньский виговорив все, що знав про козацькі сили. Литовські достойники, сам Радзивил і німецькі старшини слухали його уважно, обчислюючи сили полків, озброєння, недосвідність козацтва з поліських полків, малі запаси амуніції. Чим далі говорив перекінчик, тим у головах всіх ставало ясніше. Порозуміли вони, що литовська армія в початку бою силу козацьку перевищувала чисельно вдвоє. І в козацьких засіках може бути не більше тисячі, нехай півтори, козаків, вирішивших держатись до останнього. Литовські полки, хоч і які понесли втрати, тепер перевищують ворога втроє — в четверо, а може ще більше.

Не міг сказати Скринський як швидко може прийти обіцяна допомога від Хмельницького, ні про силу Чернигівського полку за Дніпром. Не довіряти його словам не мали причини, адже він перебіг добровільно і зразуж прислужився литовській армії вчасним повідомленням про підхід козацького табору. Однак допомога від Хмельницького могла надійти кожного дня, навіть години, тож тратити зайвий час не було доцільно.

Нарада вирішила атакувати козацькі недобитки чуть світ, першого серпня. В таборі запалали огні, розносилися веселі викрики. Блискавкою по всьому таборі рознеслася вістка про перемогу, якій перед хвилинами сам князь не вірив. Два плебани перед княжим наметом служили молебен. В нічному повітрі розносилося тисячголосе „Те Деум лаудамус" (Тебе Бога хвалимо). Упавши навколішки захоплено співали всі: католики, кальвиністи й православні. Дякували Тому, Хто забороняє вбивати, гостро осуджував усяке панування людини над людиною і дякувати за те, що дозволив Він знищити як можна лиш більше людей.

Плебани молилися, а тут же, недалеко в кутку табору, під спів подяки Богови лилася свіжа людська кров: відрубували голови полоненим кільком десяткам козаків.

XX.

Цілоденні бої вожд збройних сил північної України переводив персонально. Зявлявся все там, де найгустіше сипались кулі, де смерть клала свої покоси густіше. Носився по передпіллі, начеб небезпеки шукаючи, зорко глядав поля бою, ні разу не спізнившись з рішенням, голосно викрикуючи команду. Все і всюди був в перших рядах козацьких лав. Коло нього трималися його друзі-співратники — Остап Пшко і Шапко-Хотольський. Дораджували йому відїхати за козацькі лави, доводили, що місце його, команданта збройних сил, не в передніх лавах, а за безпечним прикриттям, у віддалі, звідки він спокійніше міг би оглядати поле бою, видавати розпорядження. Доводили, що його смерть чи хочби поранення спричинить розгром козацтва, відкриє ворогови вільний шлях до серця України. На доводи ті наказний гетьман відповідав коротко:

— Моє місце там, де стою. Видніше і все козацтво, тай ворог все на очах. Не вчився я від небезпеки ховатися. А куля і в запіллі знайти може.

Перший кидався у гущу ворожих лав. В досвідних руках звивалася шабля. Ворожі лави розривалися, один по одному падали райтари, гусари і панцирні. І вже з ворожих лав летів до козаків голосний наказ:

— За мною, козацтво! За мною!

І козацтво з подвоєним завзяттям натискало на ворога, бачучи свого вожда у небезпеці ворожого окруження. Про смерть ніхто й не думав. Вихоплювала вона жертви з козацьких рядів несподівано, неспостережено. Віра в свого вожда нестримно гнала козацькі полки до перемоги. Але завелика, заміцна була ворожа сила, і тій силі мусіли уляrти козацькі полки. На лоївських полях смерть наклала широкі й довгі покоси. І козацтво відступилб у захист вікових придніпрових лісів.

Втомилася від праці й сама смерть. Вшанувала непереможних, і тих, що перемогу хотіли здобути. Відійшла на інше поле, довершити свій збір там. Відобрала життя тисячам і повернула.

Небагато знайшлося щасливих під захистом лісу. Поріділи наполовину сотні київців, ще більш поріділи Овруцькі добірні сотні. Багато, багато шляхетських душ пішло до престолу Відвічного Судді. Ще більше пішло душ козацьких. І одні й другі повстали проти неправди і насилля, повстали не для підбою, завоювання, грабунку, а в обороні своїх прав, прав свого народу і близьких. І Вічний Суддя прийме їх, як дітей батько. Бо не йшли вони проти Його законів, а душі свої положили за ближних своїх.

А живі їх побратими з їхних тіл будували собі останній захист. Від дерева до дерева прогалини заповнено трупами, один на одного їх уклавши. З повалених гилястих стовбурів повстала засіка. За нею стіна людських і кінських тіл, що й по смерти своїй козацтву ще служили. Раз і другий ткнувся був гордий литовський вельможа, Мирский і занехав думку засіками опанувати.

Думало козацтво перепочити, перевязати як будь свої рани. Думало подихати прохолодою ночи після спеки гарячого дня. Аж заходяче сонце ще раз закрили чорною хмарою залізні литовські полки. Загриміли литовські гармати, град стрілень укрив козацькі засіки. З тріском ламалися столітні, стрільнами перебиті дерева, падали й торощили кости нечисленним оборонцям, гиляками прибивали до землі лежачих поранених, пробивши тіло глибоко забивались у землю. І глибоко спливала у землю гаряча кров козацька. Наче у запоруку прийдешному, щоб знали всі покоління, що земля та свята, насичена козацькою кровю, удобрена козацькими тілами. Насунуло неминуче — останній бій.

(Дальше буде).

Всячина

НАЙСТАРШІ Й НАЙМОЛОДШІ ОГОРОДНИКИ ПЕРЕМОГИ

Департамент рільництва у Вашингтоні віддав недавно почесть найстаршим огородникам Перемоги. Ними є: 102-літня Анна Килворт з Екзайра, Айова і 4-літній Яцко Боргес з Чеві Чейз, в Мериленд. Пані Килворт дістала поміч при очищуванню снігу в своїм огороді від сусіда, а малий Яцько став до праці зо своїм старшим 8-літнім братом і 6-літною сестрою.

ПОТРІБНО МОРЯКІВ ДО СЛУЖБИ.

Адміністрація Воєнного Перевозу проголошує, що потрібно багато корабельної залоги під теперішню пору. Треба пічкурів, і простих моряків. Хто лише почуваеться на силах, повинен голоситися. Особливо побажані такі, що вже давніше служили на кораблях і пішли на спочинок. Коли вони здорові, віддадуть добру прислугу своїй батьківщині, бо корабель не може завести набору як нема людей до відповідної праці. А й платня добра: Від $200 до $250 місячно для звичайних моряків, а від $250 для машиністів й інших фахівців. В додатку харч, лікарська обслуга, дбання про зуби і т. п. Нагода стати офіцером з вищою платою. Голоситися до Мерчант Марін, Вашингтон, Д. К., навіть телеграфічно.

КАЖУТЬ ЇСТИ БІЛЬШЕ ЯЄЦЬ

Воєнна Адміністрація Харчів накопичила три з половиною біліонів яєць, значить по 350 яєць на кожну цивільну людину в році 1944. Яйця вже випущено на ринок і їх можна буде дістати по день 15. травня. Тому, що яєць є вистарчальна кількість, треба їх спотребувати, а зате щадити інші харчеві продукти, яких є обмаль.

КІЛЬКИ КОШТУЄ УТРИМАННЯ ОДНОГО ВОЯКА.

Пересічний податок від кожного американського громадянина вплачений в 1943 році приніс суму $260, а це значить меншу половину того, що коштує утримання одного американського вояка у війні. Бюро Воєнних Інформацій подає про це такі дані: Заки вояк піде на війну, на його втримання, отже лише на прожиток і уніформ, треба видати по $40 річно. Коли він іде на війну, йому дають автоматичний скоростріл МІ Гаранд, вартости $80, багнет за $5 і принаймні 4 ручні гранати за $6.24.

Заки вояк висіде на сушу з корабля, підготова для його висідання коштує міліони, бо треба очистити побережжа бомбами й морськими гарматами. Тяжкий бомбовик коштує $250,000, середній $110,000, а боєвий літак $50,000.

Бомби, що важуть до 4,000 фунтів, коштують по $875. Інший виряд, як от маска проти газів, коштує $40. До кожної маски привязаний ще цилиндер на кисень (оксиґен) вартости $25, а регулятор вартости $60. Каже бриґадір-ґенерал Бойкін Врайт: „Ми щойно зачинаємо дорогу війну". Для кожного вояка за морем треба мати денно по 65 фунтів воєнних матеріялів. Кожного року треба додати по 60 скорострілів на 100 скорострілів, які вже вояки забрали зі собою при відїзді. На кожних 100 машинових крісів треба ще додати кожного року по 85 нових, бо тамті зуживаються. На підставі обчислень можна приняти, що війна до кінця червня 1944 року буде коштувати пять раз більше як війна від 1914 до 1918 року. Наїзд на Північну Африку під вказівками ґенерала Айзенгавера потребував 700,000 різних предметів для воювання й харчів.

НЕ СТАНЕ МІТЕЛ ДЛЯ ГОСПОДИНЬ.

Воєнна Рада Продукції остерігає перед легковаженням мітел, як хазяйки хочуть втримати так чисто свої мешкання, як досі. Недостає вже трави на мітли, лякеру, шнурків і робітників. Крім цього військо потребує для себе мітел. Загальне запотребування для цивільного й військового вжитку на 1944 р. досягає 210,000 тузинів мітел.

ГОВІРЛИВІСТЬ ЗАТОПЛЮЄ КОРАБЛІ.

Вояк, що все повідомляв свою маму про своє місце побуту, заки виїхав на війну заморе, написав на залізничому потязі записку на окладинці від сірників і просив кондуктора, щоб він вислав цю окладинку, як памятку до своєї матері. Розмову підслухав ворожий агент, кондуктор вислав матері „памятку" від сина, але корабель, на котрім вояк відплив, затопила ворожа субмарина.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З концерту і про концерт Шевченка.

Значіння, яке привязуємо до кожнорічного концерту в честь Тараса Шевченка, приневолює кожного свідомого громадянина до застанови при обсервації свята, що відбулося в його честь в Стайвезент Гайскул при 15. вулиці в неділю, 2. квітня в год. 3 сполудня. Програма була дбайливо виконана, сили були найліпші, які мож було під пору дістати, а без огляду на все, це були рішучо добрі сили. Український Хор із 27 осіб (12 жіночих голосів і 15 мужеських) під управою совісного концертового диригента Юрія Кириченка, розпочав програму відспіванням Американського Гимну, а потім пішли правильні точки, а це: „Заповіт" (Стеценка-Кириченка); „Садок вишневий" і „Коби скорше з гір Карпат" — (обі аранжовані Кириченком). У другій частині відспівав цей хор „Журавлі" (ар. Кошиця-Кириченка); „Щедрик" (Леонтовича); „Ой у полі керниченка" (аранж. Кириченка) й „Ой видно село" (аранж. Ярославенка). Усі точки були виконані з прецизією і на повне вдоволення публики. Навіть не бракло мужеських голосів, на які тепер посуха і тому баси надали потрібної сили пісням.

Сопранові солістки, а це панни: А. Тростянецька (тепер заанґажована в оперовій дружині в Нюарку); Люба Ковальська і Марія Полиняк вповні оправдали вичікування публики. Їх голоси вже нераз були предметом фахової критики, а тому, що це молоді сили, їх голоси ще дальше розвиваються. Точки були підібрані до голосового вишколу і тому випали прегарно. Голос панни Тростянецької звучав сильніше ніж звичайно бувало, панна Ковальська виказала дальше свій драматичний талант при віддаванню програми, а панна Полиняк чарувала своїм металічним голосом. Тому, що її точка через конечне переставлення припала на кінець програми, вона в порозумінню з панною Ольгою Дмитрів, яка знаменито вела фортепіяновий дострій до всіх точок, провела публиці Український Гимн.

Новину у виконанню скрипкових соль виказав проф. Роман Придаткевич після свого повороту з артистичної поїздки по Канаді. Він наперед пояснив публиці поодинокі точки, а це оплатилося йому так, що публика не лише зо зрозумінням слухала його точок, але оплесками приневолила додати ще нові до його інтересного репертуару. Він віддіграв уперше в Ню Йорку: „Пісню про Америку" (Барвінського); „Танець" (Федора Якименка) і своєї власної аранжерівки низку весільних пісень „Невістонька". Як наддаток віддограв „Над Прутом у лузі" (Воробкевича) і чеського походження „Словянські Думки" (Дворжака).

Промова пані Клявдії Олесницької в першій частині приневолила публику призадуматися над положенням української землі і над значінням Шевченкової могили коло Канева як духового осередка України. У другій частині проф. Микола Чубатий в короткому перегляді творчости Шевченка виказав його силу, як національного пророка, порівнуючи його зо старозавітними пророками Єремією й Ісаєю, з котрих перший оплакував гріхи народу, а другий вказував на конечність боротьби за будуччину із висновком, що „...помоляться на волі невольничі діти". Добре була підготована і добре віддеклямовала пані Е. Калакура - Куйбіда Шевченкову „Розриту могилу".

Свято було уладжене старанням Обєднаного Комітету Українських Товариств міста Ню Йорку, котрому проводить адв. Микола Гаврилко. Він теж відкрив свято, кажучи, що воно було пляноване на закінчення кампанії на збірку для Американського Червоного Хреста, у відповіднім місци впровадив до промови представницю А. Ч. Х. паню Лімен і повідомив зібраним, що покищо комітет нюйорських товариств зібрав на А. Ч. Х. яких $4,000.

Саме перед концертом почав падати дощ. В парафії св. Юрія кінчилася місія, а вечер був призначений на виставу „Воскресення". В пресвитерській протестантській церкві заповіджено на год. 5.30 поминальне богослуження за Т. Шевченка. Серед цього всього на свято явилося яких понад 150 осіб до просторої шкільної авдиторії. Осуд, чи число учасників концерту відповідає чисельній силі нюйорської громади, треба лишити кожному особисто, головно тим, що ніде не були: ні в церкві, ні на виставі; ні на концерті. Всеж таки одно дивне: Кожне пересічне нюйорське товариство гуртує більше людей, рахуючи членів і їх рідню, ніж було число почитателів Шевченка, що прийшли на концерт. А кілько приявних можна було надіятися від тих, що признають потребу свята Шевченка і признають теж потребу існування централі українських товариств? Р-р.

Перевищив професора.

На медичнім іспиті питається професор студента медицини:

— Що ви зробилиб, як би вас покликали до чоловіка, що лише вірить, що він хворий, а надалі він не є хворий?

— Я дав би йому медицини, щоб він наперед захорів, а опісля я виличував би його.

— Коли так, то ви не маєте що тут робити на студіях. Йдіть тай повісьте собі вивіску: „Доктор загальної медицини".

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. С.

КУРТИС БЕЙ, МД.

Збірка на У. К. Комітет.

Місячний мітинг бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 81. У. Н. С., відбувся 26. м. м. Хотяй присутних членів було мало, то вчасі нарад уряд і всі члени виявили зрозуміння й охоту дати більше праці для відділу і для справ громадських.

Предсідник п. Волод. Чачка візвав членів, щоб тепер, вчасі нашої кампанії, купувати якнайбільше бондів. Край, в котрім живемо, потребує нашої помочи, щоб з успіхом і скоро закінчити війну. Зараз закуплено бандів за 1,325 дол., а попри це зложили поважний даток на Ювилейний Дар „Свободі".

Присутна на зборах пані Юлія Маньоска з Балтімор зложила желання для відділу і для У. Н. С., щоб це товариство іще більше росло в силу і дальше вело працю для пожитку і слави українців в Америці. Короткими словами висказала, як вся іміграція відчувала брак нашого урядового представництва і тепер, коли Український Конґресовий Комітет взяв на себе цей обовязок, всі ми дуже тим радіємо. Вся наша суспільність повинна охочо і стало давати грошеву підмогу та працю У. К. К.

Відділ задумує відсвяткувати 50-літний ювилей У. Н. С. і до участи хотять запросити інші відділи з Кортис Бей і Балтимор. Бажаю, щоб цей плян увінчався повним успіхом.

На працю У. К. Комітету зложили: Бр. св. Ап. Петра й Павла $10; Дамян Любуниць і Володимир Чачка по $5; Антін Хімяк, Михайло Крисоватий і Андрій Плаучак по $2; Юлія Маньоска і Йосиф Приймак по $1. Разом $28.

Юлія Маньоска.

ҐРІМЗБІ, ОНТАРІО, КАНАДА.

У. Н. Союз в Канаді зростає.

Дня 19. березня 1944. р. відбулись основні збори відділу У. Н. Союзу в домі п. Івана Голинського, де був присутній організатор У. Н. Союзу на Канаду п. В. Гірняк.

Він пояснив присутним значіння У. Н. С. та його осяги за минулих 50 років. Рівнож пояснив завдання уряду, який потрібно вибрати для ведення праці в відділі. Присутних було 10, котрі вписалися на членів до У. Н. Союзу. На секретаря до писання протоколу покликано п. Ю. Омельченка.

По закінченню вписку нових членів вибрано уряд нового відділу, в склад котрого увійшли слідуючі особи: С. Теслюк, голова; Ю. Омельченко, секретар; І. Голинський, касієр; М. Голинський, М. Смерик і Г. Галай, члени до провірної комісії.

Новозаснований відділ приняв назву: „ім. Тараса Шевченка".

Уряд відділу 451. У. Н. Союзу в Ґрімзбі:

С. Теслюк, голова,
Ю. Омельченко, секр.,
І. Голинський, скарбник.

НІМЦІ АРЕШТУВАЛИ НА МАДЯРЩИНІ 10,000 ЛЮДЕЙ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Прибувші до Швайцарії мадярські біженці кажуть, що німці вже арештували в Будапешті більш 10,000 людей. Арештували в першу чергу жидівських і польських воєнних біженців. Працездатних поляків загнали в концентраційний табор і призначили їх на вивіз — одних до Німеччини, а других на Шлезьк до копалень вугілля. Жидів тримають в окремому таборі. Кажуть, що їх відошлють до Ґаличини.

Німці арештують і мадярських жидів. Аґенти Ґестапо звиваються по місті і виганяють жидів з помешкань та вивозять їх за колючі дроти. В Будапешті паніка, кажуть біженці. Пересічний мадяр не знав, що влада мала порозуміння з націстами щодо окупації Мадярщини і був заскочений доконаним фактом. Навіть ті мадяри, котрі симпатизували з націстами, чуються ні в сих, ні в тих. Німці вже забирають в свої руки владу і наставляють до уряду своїх людей. Мадярські урядовці йдуть на зелену пашу, а їхні місця забирають націсти. Правда, покищо тільки найважніші уряди переходять чистку, але мадяри вже бачуть, до чого йде і кривляться, що німці їм недовіряють.

Католицькі кола також приняли німецьку окупацію холодно. Мадярські католицькі кола критикували націстів за переслідування католицьких священиків в окупованих ними краях і доказували, що така поведінка не принесе націстам ніякої користи. Католицька Церква на Мадярщині ще не сказала свого слова про німецьку окупацію Мадярщини, але треба сподіватися, що вона такої не одобрить.

НІМЦІ ЗАМИКАЮТЬ НА МАДЯРЩИНІ ҐАЗЕТИ.

(ОНА). — З Будапешту доносять, що німці вже позамикали на Мадярщині опозиційні ґазети. Зразу були припинили тільки радикальну пресу і ту, що виходила в чужих мовах, а тепер всі ті ґазети, які колинебудь виступали проти тоталітарної форми державного правління, або критикували німецьку політику — замкнено.

Кажуть, що в Будапешті перестали виходити такі ґазети як „Мадяр Немзет", радикально-ліберальний орган „Есті Курір", вечірня газета „А Май Нап", орган консервативної опозиції „8 Орай Уйсаг" і орган соціял-демократів „Непшава". Замкнено також орган мадярських лібералів „Уйсаг", в якім часто появлялися критичні статті про безсоромне переслідування німцями поневолених народів.

Прибувші з Мадярщини збігці оповідають, що на провінції націсти також позакривали ґазети, бо хоч вони були маленькі, місцеві, то все таки в свій спосіб критикували поступовання націстів.

Редактори згаданих вище замкнених ґазет опинилися в тюрмі, а якщо вони належали до жидівської раси, то в концентраційних таборах. Там саме находяться й редактори польської ґазети та кореспонденти закордонної преси. Німці замкнули відомого представника шведського денника „Свенска Даґладет" і кореспондента швайцарського „Базлер Наесте Нахріхтен", Евгена Шатмарі. Кажуть, що їх забрали до концентраційного табору в південній части Мадярщини.

Мадярські біженці оповідають, що німці вже почали загальну нагінку на лібералів і соціялістів, яких вони уважають небезпечними для держави. Як кого з них злапають, то негайно беруть на допити, а потому висилають на тяжку працю в Карпатах, де тепер будують укріплення, або до Австрії на примусову працю в німецьких фабриках.

Кажуть, що новий комісар поліції в Будапешті вже видав розпорядок, щоби жидівське населення носило звізду Давида на одежі, а нацистська преса день в день домагається від нового уряду, щоби жидів з Будапешту вигнати, а їх помешкання віддати до розпорядимости німецьким кольоністам, що тепер находяться в Будапешті.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Нюарк, Н. Дж. — В дописі про Працю Українського Допомогового Комітету має бути: М. Печена і М. Павлусь (Мельник), обидві разом $158, В. Максимович $30 і т. д., як було проголошено.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє свої членкці, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в гали церковній, в годині 5. точно. Просимо членкць явитися на означений час, бо будемо мати справи до вирішення. Просимо приєднувати нових членів до Союзу і до Сестр. та вписуйте своїх дітей. — За уряд: Евдокія Геруля, предс.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в годині 2:30 пополудні точно, в гали парохіяльній. Збори цего місяця є тиждень скорше з причини Великодних Свят. На ці збори члени мають прийти бо є важні справи до вирішення. Не забувайте приєднувати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу та вписуйте свої діти. — М. Яцула, предс.; П. Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

СТ. ЛУІС, МО. — Тов. Володимира, від. 179, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що зборів у місяці квітні (16. квітня) не буде, бо на цю неділю припадають Свята. Місячні вкладки до У. Н. С. просимо по можности доручити до зборі відбудуться 21. травня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 2838 Маґнолія. — За уряд: Кг Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

З ЖИТТЯ ГАЗЕТНИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ НА ВІЙНІ. — Смерть пролітала близько цих трьох газетних кореспондентів на аліянтських боєвих лініях під Римом. Ворожа куля впала в шатро кореспондентів та ранила важко в плечі й руку Била Стренда, кореспондента шікаґовської газети „Трибюн". Ерні Пайл (на ліво), кореспондент газет Скрипса-Говарда, та Вик Фовлер, кореспондент одної газети з Даласу, в стейті Тексасі, вийшли з події неушкоджені.

Сцена з „Україна в огні", офіціяльного совєтського фільмового документу, котрий тепер висвітлюють у „Стенлі Тіейтер" у Ню Йорку.

З ДРУГОГО КОНГРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(В ДНЯХ 22. і 23. СІЧНЯ 1944, В МІСТІ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.).

Реферат д-ра Л. Мишуги: Вільна Україна — перемога демократії.

(13)

Що [illegible] в цьому краю найбільше цінимо?

Відповідь на це дуже легка: американську свободу!

Так відповідає звичайна людина в Америці. Але так відповідають теж і американські вчені, славні американські державні діячі, а то й американські фільософи. Теж і для них американська демократія, яка ту свободу здійснює і охороняє, є найбільшою цінністю. Тільки вони ідуть ще далі. Вони звязують з тою свободою велике американське післанництво, велику американську місію, що обіймає цілий світ; тому саме для демократа-ідеаліста Томи Джеферсона, як для демократа - реаліста Абрагама Линколна, чи демократа-моралїста Ральфа Емерсона — Америка це остання і найкраща надія світа.

Ось так і ми думаємо. Ми, американці українського роду. Тому і голосимо, що наш край, це теж і найкраща надія для України, з якої походимо. І не може бути інакше, бо й сам найбільший ґеній українського народу не бажав собі чого іншого, а того, щоб на Україні запанував закон Вашингтона! З ось тим бажанням цього ґенія, себто Тараса Шевченка, є і звязана американсько - українська допомога українському народови. А вона така давна, як давним є наше американсько - українське життя.

Як зачали прибувати з України українські іміґранти, то вони, можливо, самі хотіли забути за темноту і неволю, що її залишили в Европі. Тільки годі було! Сумління не дозволяло, серце боліло. А чим довше жили в Америці, чим краще пізнавали американські ідеали, тим більше їх розум бунтувався на згадку, чому так не є на їх рідних землях, як тут на американській землі. Чому там не вільно так свобідно молитись Богови як тут? Чому там не є українська мова так пошанована як тут? Чому там не можна мати такої української школи як тут? Чому там не можна сидіти собі спокійно у свому селі й у своїй хаті, як тут, а тільки треба бути постійно нараженим на труси, арешти чи примусове виселення?

Маючи таке на увазі, легко зрозуміти, чому Шевченко бажав, щоб запанував американський лад в Україні. А коли Шевченко, що не бачив Америки власними очима і тут не був, а мав в Україні таку глибоку віру, що Україна таки діждеться закону Вашингтона, то якжеж можна нам у те сумніватись? Нам, що є з цеї самої крови, що й Шевченко?

Саме тому, що хочемо вірити і надіятись, що в недалекій будучности може сповнитись пророцтво Шевченка, ми тут зійшлись як американці українського роду, щоб порадитись, як можна помогти тому, щоб і в Україні міг нарід зажити такою свободою, якою тішимось в цьому краю. Бо думаємо, що ось така наша праця теж належить до історичного американського посланництва.

Алан Невінс, знаменитий дослідник та інтерпретатор американської історії, виясняє отсю американську місію, пишучи, що „отся республика народилась з змислом певного післанництва", яке він розуміє так, що ми, американці, маємо помагати поширенню демократії по цілому світі та закріпляти всюди народні влади, а наша влада має „завжди бути готовою напятнувати деспотизм, диктатуру і всяку форму гноблення".

А як так маються отсі справи, то чи може бути в тому щось злого, беручи з американського боку, коли тут хтось видвигає протест проти деспотизму, диктатури і переслідувань українського народу? Коли хтось потішає поневолений український нарід тим, що американський нарід є у свому переконанню проти таких диктатур і переслідувань, та що він свідомий того, що теж надії й українського народу є звернені в сторону Америки?

А далі: До американської традиції належить стояти по боці тих, що терплять від деспотів, що боряться з ними. Ось тому ми переконані, що якщо український нарід, що по першій світовій війні піднявся до боротьби з деспотіями та імперіялізмами, не дістав від Америки такої помочі, як надіявся, то це тому, що американський світ замало знав про Україну та про визвольні змагання українського народу. А теж і тому, що Злучені Держави вицофались від відповідальности за той порядок, який встановлено в Европі по минулій війні. Та тепер, як знаємо, зайшла радикальна зміна. Вступаючи в ту війну наш уряд заявив, що він іде не тільки перемогти ворогів, але теж помагати перебудувати Европу і світ на новий лад, та що того ладу буде потім боронити. Як так, то це вже є нашим громадянським обовязком допомагати, щоб наш уряд міг вивязатись з ось тих завдань якнайкраще, щоб український нарід не був і в тому новому ладі так знехтований, як це було з ним по минулій світовій війні, коли він відродив українську державність та проголосив незалежну і соборну українську державу на таких засадах, які визнаємо в Америці. Бож принцінь і в Україні визнано тоді такий лад, в якому має правити влада народу, народом і для народу!

Український нарід — це „звичайний нарід". А Тома Джеферсон вірив, що „звичайний нарід" дасть собі раду теж і з правлінням державою, що він вдержить республику та ще доведе її до великого розквіту. З такою саме вірою в „простий нарід" приступали українські провідники до відбудови української республики в часі минулої світової війни і по ній. Вони були переконані, що український нарід зможе без чужих диктатур та ідеольоґій вивести з природи найбагатшу країну в Европі з нужди і неволі на шлях до- [illegible] вдалось здійснити, але тільки через насильство захланних сусідів України, як і з браку помочі з боку Аліянтів.

„Надійшов день, коли стає привилеєм Америки проляти кров і віддати всю свою силу на охорону принципів, на яких її побудовано, які принесли їй щастя і мир та якими вона так дуже дорожила" — казав американському народови президент Вилсон, як Америка вступала в першу світову війну. А по тій війні перед самою своєю смертю той самий президент заповів ще таке: що тому, що ми не хотіли постояти до самого кінця за наші принципи, то „цей джаб прийдеться нам наново виконати за яких 20 років, тільки, що тоді це буде коштувати нас десять разів більше".

Як бачимо, то все це на наших очах до йоти здійснилось. Та, як переможемо ворогів, прийдеться нам знову братися за ті „джаби", яких ми по першій світовій війні справедливо не полагодили. А між тими „джабами" знайдеться теж і українська справа, себто справа того понад сорок - міліонового українського народу, що його по минулій світовій війні розчетвертовано.

Каже віце-президент, Генрі Волес, що ми живемо в „Столїттю Простої Людини". Каже, що всюди в світі є „простий нарід у поході... в наступі за здобуття ще повнішої свободи від тої, якою досі тішились навіть найщасливіші люди в світі". Коли так, то ми таки не знаємо другого культурного народу, що був би „звичайнішим", себто демократичнішим від українського народу! Не знаємо, щоб яка література в світі була так всеціло перенята демократичним духом, як є ним пересякле письменство українського народу! Чиж тому в „Столїттю Простої Людини", якщо воно ним дійсно є, не повинен теж і український нарід добитись долі? І чи ми звідси не повинні тому народови помогти здійснити ті його ідеали, які він сам означив ідеалами краю Вашингтона?

Та найважніше є те, що говорить наш президент, Френклин Д. Рузвелт в Атлянтійському Чартері з 14. серпня 1941 року. Висказані ним там принціпи визнають, що всі народи мають право вибрати собі форму правління, а далі, що повинні бути повернені суверенні права та самоправління тим, котрих цього насильно позбавлено, та що не повинно бути територіяльних змін без свобідно висказаного бажання тих народів, до яких ось такі зміни відносяться.

Дуже важним є для нас і те, що наш президент заповів у свому посланню до конгресу, в місяць по підступнім нападі японців на Перл Гарбор. А тоді президент Рузвелт запевнив нас і світ, що наша перемога буде перемогою свободи, перемогою демократії, перемогою святости родини, перемогою простих принціпів звичайної приличности і людськости, як теж і перемогою релігії. Президент ще сказав, що нашим завданням є визволення поневолених народів, заведення і забезпечення свободи слова, свободи вірування, свободи від нужди, як теж свободи від страху. І то всюди, в цілому світі. Від тих наших завдань, казав тоді далі президент, ми не відступимо, підкреслюючи, що ми боремось ще й за забезпеку, за поступ і мир. І то не тільки для нас самих, але для усіх людей, не тільки для цеї ґенерації, але для усіх поколінь.

Ми боремось, казав президент, щоб обчистити світ від давних лих, від старих хворіб.

Ось це є прогюама цеї американської демократії, що вступила у війну з агресіями, щоб усунути всі ті лиха, що їх зродили тоталітарні системи. І тому ми бажаємо собі в першу чергу, коли іде про Европу, цього, щоб там націзм чимскорше був розторощений і вигублений з корінем, бо доперва тоді буде можна там приступити до здійснювання ось тої благородної програми, яку видвигнув наш президент, а яка є висловом ідеалів американської демократії. А дальшим нашим бажанням є те, щоб виголошені нашим президентом принціпи були теж застосовані й до поневоленого українського народу, що положив і далі кладе величезні жертви крови і майна в боротьбі з німецькою навалою. З отих причин і мотивів, ми, американські громадяни українського роду, звертаємось отсе з проханням до наших американських співгромадян і до нашого уряду:

Допоможіть хоч тим разом 40 міліонам ось тих звичайних, чесних і свободолюбних українських людей стати хоч тепер повним господарем на своїй українській землі!

Ми не хочемо й не думаємо своїм проханням класти нашому урядови якісь колоди під ноги. Ми знаємо, що він двигає на своїх плечах величезні тягарі світових розмірів, яких не мав ніякий дотеперішній американський уряд. Ми знаємо, що він працює чесно й щиро для нашого краю і для добра цілого людства. Ми тільки хочемо сповнити свій громадянський обовязок і пригадати йому те, що ми вже нераз підносили. А саме, що українська справа є пробним каменем у примінюванню високих і благородних демократичних принціпів до нового ладу в Европі. Ось тому мусимо у той важний час сказати те, що думаємо і в що ми переконані. А це є те, що не буде в Европі й по цій війні спокою, якщо в середині Европи не буде місця для свобідного й незалежного життя понад сорок міліонів українського народу. І не буде перемоги демократії в Европі, коли український нарід не дібється ще й тепер можливости жити свобідно й самостійно. Бо український нарід не є іншим від американського народу. Він так само думає про свободу і самостійність України, як ми думаємо про свободу і незалежність Злучених Держав Америки. І тому, так як і ми, хоче бути вільним і жити в мірі й на свободі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 9. квітня, в 12. годині вполудне, в Домі Відділів У. Н. Союзу, 843 Н. Вестерн Еве. Просимо всіх членів і членицъ явитися на збори. — Ф. Васильовський, предс.; Т. Шпікула, секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Monthly meeting of the Taras Shevchenko Society, Branch 289, will be held Sunday, April 9, at 2:30 P. M., at the Ukrainian Hall on Goodman. All members are urged to be present as plans for the summer events will be discused. — D. Korytko, Pres.; Wm. Hussar, Sec.; J. Yarus, Treas.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Укр. Тов. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в 3. год. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на час. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; Т. Осохівський, фін. секр.; А. Куллик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 8. квітня, в домі Укр. Громади при 23. і Бравн, в 7. год. ввечір. З огляду на важні справи просимо членів бути на зборах. Просимо тих, що не можуть бути на зборах, не забувати за вкладки, бо уряд не може [illegible]. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх членів, що квартальні збори відбудуться 8. квітня, в годині 6. ввечір, в гали під ч. 74 Герис Евеню. Обовязком кожного члена є бути на зборах. — С. Бердачевський, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Повідомляємо членів Бр. Сош. св. Духа, від. 237, що звичайні збори відбудуться 9. квітня точно в 3. год. пополудні, в гали де звичайно. Є дуже важні справи до полагодження, тому просимо всіх членів прийти конечно. — Н. Бронецький, предс.; Т. Крика, кас.; Д. Яворський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Національне Запомогове Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів і членицъ, що квартальні збори відбудуться в суботу, 8. квітня, в год. 8. ввечір, в парох. домі св. Юра, 217 Іст 6. вул. Просимо всіх членів і членицъ прийти на ці збори конечно, бо буде звіт фінансовий за квартал, як також інші важні справи до полагодження. — За уряд: Я. Мірус, предс.; П. Кучма, фін. секр.; К. Малетич, рек. секр.; І. Галичин, кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Квартальні збори Бр. св. Володимира, від. 130, відбудуться в суботу, 8. квітня, в год. 8. ввечір, під ч. 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів численніше явитись на цих зборах, бо є багато важних справ до полагодження. — За уряд: П. Стахів, предс.; М. Підгайний, кас.; К. Коваль, фін. секр.; І. Серединський, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 251, відбудуться в неділю, 9. квітня, зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членів явитися на ці збори, бо маємо дуже важні справи, як 50-літній ювилей, що відбудеться цего місяця, і приєднування нових членів та закупно военних бондів. — За уряд: А. Янівський, предс.; П. Керик, секр-кас.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Сестр. Благовіщення, від. 125, повідомляє членів, що збори відбудуться в неділю, 9. квітня зараз по Сл. Божій, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — А. Васильовська, предс.; К. Плетяк, кас.; І. Подола, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. квітня, в українській православній гали, в годині 1:30 пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на збори і заплатити свої місячні вкладки. Напоминаємо тих членів, що довгують більше місяців, щоби заплати свої належитости. — За уряд: В. Шишка, предс.; А. Боднік, кас.; Л. Демчук, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє своїх членів, щозбори відбудуться 9. квітня, тому, що Воскр. Христове припадає на 16. квітня. Просимо членів прийти на ці збори. — М. Сороколіт, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Квартальні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 9. квітня, в год. 1:30 пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів явитись на ці збори, бо є важні справи до вирішення. Контроля здасть звіт з рахунків. Тов. Зап. Січ, від. 367, до цього часу закупило Военних Бондів на суму $6,000. Просимо членів вирівнювати свої вкладки та не забувати на ювилейний дар в нових членах. Час зближається, а ми ані половини не досягли нашої квоти. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛИДНИХ ОСНОВАХ.

ТАРЗАН, ч. 949. Дівчина без ніжности.

Тарзан і Слим гнали до Зіли, боячися, що їй грозить якась небезпека. І справді...

...один нацїст її зочив, але поки міг вистрілити до неї, вона скочила на нього.

Поки надбігли приятелі, вона його вже задушила.

„Він пробував убити Зілу, а Зіла вбила його. Тепер Зіла убє ще більше ворогів..." „Тож динаміт не жінка," сказав Слим.